

TEMAT NR 14: ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE AMERYKI

1. AMERYKA – INFORMACJE OGÓLNE.

Nazwa „Ameryka” pochodzi od imienia włoskiego żeglarza i podróżnika, Ameriga Vespucciego. Badał on ziemie, do których dotarł wcześniej Krzysztof Kolumb, oraz wschodnie wybrzeża Ameryki Południowej. Poznane lądy Vespucci nazwał Nowym Światem. Obecnie mianem Ameryki określa się część świata składającą się z dwóch kontynentów – Ameryki Północnej i Południowej. Umowna granica pomiędzy nimi przebiega przez Przesmyk Panamski, gdzie w latach 1881 – 1914 wybudowano Kanał Panamski.

2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU AMERYKI.

Obie Ameryki cechuje południkowy układ głównych form rzeźby terenu. W zachodnich częściach kontynentów ciągną się potężne systemy górskie – **Kordyliery** w Ameryce Północnej i **Andy** w Ameryce Południowej. Na ich obszarach znajdują się najwyższe szczyty, odpowiednio: **Denali** (6190 m n.p.m.) oraz **Aconcagua** (6962 m n.p.m.).

Centralną część obu kontynentów stanowi pas równin i nizin. W Ameryce Północnej to obszar Wielkich Równin, rozległe **Niziny Wewnętrzne** oraz położona nad Zatoką Meksykańską **Nizina Zatokowa**. W Ameryce Południowej w skład pasa nizin wchodzi: **Nizina Amazonki**, **Nizina Orinoko** oraz **Nizina La Platy**.

Na wschodnich wybrzeżach obu kontynentów rozciągają się stare góry i wyżyny. W Ameryce Północnej są to **Appalachy**, z najwyższym szczytem Mitchell o wysokości 2037 m n.p.m., a w Ameryce Południowej – **Wyżyna Gujańska**, **Wyżyna Brazylijska** oraz **Wyżyna Patagońska**.

3. BUDOWA GEOLOGICZNA AMERYKI.

Budowa geologiczna Ameryki silnie odzwierciedla się w ukształtowaniu powierzchni obu kontynentów. Na przykład Appalachy, stare góry o łagodnych stokach i niewielkich wysokościach bezwzględnych, znajdują się w strefie fałdowań kaledońskich i hercyńskich. Z kolei Kordyliery i Andy to młode góry fałdowe, powstałe w trakcie alpejskich ruchów górotwórczych. Leżą one na styku płyt litosfery w aktywnej strefie sejsmicznej. Częstymi zjawiskami są tam trzęsienia ziemi oraz wybuchy wulkanów.

4. KLIMAT AMERYKI.

Ameryka leży w zasięgu wszystkich stref klimatycznych, co wynika z jej **dużej rozciągłości południkowej**. Skutkiem tego jest między innymi występowanie bardzo dużych kontrastów klimatycznych.

Na klimat Ameryki bardzo duży wpływ wywiera **rzeźba terenu**. Południkowy układ form górskich sprzyja przemieszczaniu się mas powietrza w kierunkach północnym lub południowym. Dlatego w Ameryce Północnej chłodne powietrze polarne dociera niekiedy aż do wybrzeży Zatoki Meksykańskiej.

5. STREFY KLIMATYCZNE I ROŚLINNOŚĆ AMERYKI.

Ogromne kontrasty klimatyczne występujące w Ameryce wynikają między innymi ze zróżnicowania wysokości terenu nad poziomem morza oraz z występowania prądów morskich. Warunki klimatyczne panujące na obu kontynentach wpływają z kolei na rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych.

Ułatwiony przepływ mas powietrza w kierunku północ – południe jest główną przyczyną dużej zmienności warunków pogodowych na obu kontynentach oraz występowania zjawisk ekstremalnych, takich jak tornada.

Ważnym czynnikiem kształtującym klimat Ameryki, zwłaszcza ilość opadów atmosferycznych, są także **prądy morskie**. Zachodnie wybrzeża kontynentów znajdują się pod wpływem chłodnych prądów morskich. Powodują one, że ilość opadów atmosferycznych jest tam niewielka oraz sprzyjają powstawaniu pustyń. Wschodnie wybrzeża kontynentów są pod wpływem ciepłych prądów morskich, które przyczyniają się do zwiększania sum opadów atmosferycznych.

Szczególną cechą klimatu Ameryki jest występowanie układów niskiego ciśnienia, nazywanych **cyklonami tropikalnymi**. Powstają one nad oceanami w strefie międzyzwrotnikowej i stamtąd docierają nad ląd.

6. WODY POWIERZCHNIOWE.

Na układ sieci rzecznej w Ameryce bardzo duży wpływ ma ukształtowanie powierzchni. Na zachodzie kontynentu występują wysokie góry, które stanowią jednocześnie granicę między zlewiskami Oceanu Atlantyckiego i Oceanu Spokojnego. Rzeki wpływające do Oceanu Spokojnego, czyli po zachodniej stronie tych gór, są stosunkowo krótkie i mało zasobne w wodę. Największe systemy rzeczne leżą po wschodniej stronie Andów i Kordylierów. Należą one głównie do zlewiska Oceanu Atlantyckiego. W Ameryce Północnej jest to system **Missisipi – Missouri**, którego dorzecze zajmuje ponad 13% powierzchni kontynentu. Z kolei w Ameryce Południowej dominuje system rzeczny najpotężniejszej rzeki świata – **Amazonki**. Jej dorzecze obejmuje ponad 40% powierzchni tego kontynentu.

Na obszarze Ameryki Północnej występuje wiele jezior. We wschodniej części kontynentu znajduje się jeden z największych na świecie zespołów jezior słodkowodnych – **Wielkie**

Jezióra. Tworzące go zbiorniki wodne powstały na skutek ruchów tektonicznych, a następnie zostały przekształcone w wyniku działalności lądolodu. W skład Wielkich Jezior wchodzi: **Jezioro Górne, Michigan, Huron, Erie i Ontario.** Ich łączna powierzchnia wynosi 244 tys. km².

Na obszarze Ameryki Południowej jezior jest znacznie mniej. Największe z nich to jezioro **Maracaibo.**

7. JEZIORO TITICACA.

Położone w Andach, w Ameryce Południowej, jezioro Titicaca to największe wysokogórskie jezioro na Ziemi. Jego powierzchnia wynosi ponad 8 tys. km². Titicaca jest także najwyższym położonym jeziorem żeglownym świata (3812 m n.p.m.), a przez jego obszar przebiega granica państwowa między Peru a Boliwią. Wyspa Słońca leżąca w południowej części jeziora jest uważana za miejsce święte przez kilka milionów Indian mieszkających w obu krajach. Zamieszkujący brzegi Titicaki Indianie utrzymują się głównie z turystyki i rybołówstwa.

MATERIAŁY I POMOCY EDUKACYJNE DO TEMATU – ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE AMERYKI

Planeta Nowa 8, Podręcznik do geografii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Tomasz Rachwał, Dawid Szczypiński, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – epodreczniki.pl, eszkola.pl, wordwall.net/pl, sites.google.com, encyklopedia.pwn.pl, www.naukowiec.org, zapytaj.onet.pl, geomatura.pl.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Środowisko przyrodnicze Ameryki”, str. 104 – 109 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na pytania i wysłać odpowiedzi do 26 maja 2020 r. na maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Scharakteryzuj ukształtowanie terenu Ameryki.**
- 2. Opisz klimat Ameryki.**
- 3. Przedstaw wody powierzchniowe Ameryki.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego maila.